

पशु सेवा केन्द्र व्यवस्थापन तथा प्रगति प्रतिवेदन

कार्यालय: औरही गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

सम्बन्धित शाखा: पशु सेवा शाखा, देउरी परबाहा, धनुषा

आवृत अवधि: आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ (साउन देखि असार मसान्त सम्म)

प्रतिवेदन प्रस्तुतकर्ता: मिथिलेश कुमार पण्डित (पशु शाखा प्रमुख)

१. पृष्ठभूमि र वर्तमान अवस्था

औरही गाउँपालिका अन्तर्गत पशुपालन क्षेत्रको विकास, साना तथा ठूला पशुपन्छीको उपचार, रोग निदान तथा नश्रु सुधारका लागि पशु सेवा शाखाले आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ मा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको छ। हाल यस केन्द्रबाट २५ प्रकारका अत्यावश्यक पशु औषधिहरू कृषकहरूलाई निःशुल्क तथा सहुलियत दरमा वितरण भइरहेको छ।

२. आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को कुल कार्य प्रगति विवरण

साउनदेखि असार मसान्तसम्म संकलन गरिएका मासिक प्रगति प्रतिवेदनका आधारमा केन्द्रको कुल वार्षिक भौतिक प्रगति निम्नानुसार रहेको छ:

क्र.सं.	सेवाको विवरण	वार्षिक लक्ष्य	वर्षभरिको कुल प्रगति (असार मसान्तसम्म)	लक्ष्य प्राप्ति दर (%)
१	पशुपन्छी उपचार सेवा			
१.१	मेडिकल उपचार (संख्या)	८००	७३७	९२.१%
१.२	माइनर सर्जिकल उपचार (संख्या)	४००	१३२	३३.०%
१.३	गाइनोकोलोजिकल उपचार (संख्या)	४००	१५६	३९.०%
२	रोग निदान सेवा			

२.१	पारासाइटोलोजिकल (गोबर परीक्षण)	१०००	८९३	८९.३%
२.२	पिसाब, दुध, रगत, शव परीक्षण	०	०	- (कार्य नभएको)
३	पशुपन्थी खोप सेवा			
३.१	लम्पी स्किन (डोज)	३०००	१३५०	४५.०% (भदौमा प्राप्त)
३.२	पि पि आर (डोज)	१००००	९०९९	९०.९% (फागुनमा खोप)
३.३	खोरेत (डोज)	५०००	३३९९	६७.९% (चैतमा खोप)
३.४	एच एस, विक्नु (डोज)	५०००	४५२२	९०.४% (वैशाखमा खोप)
४	कृत्रिम गर्भाधान (नश्ल सुधार)			
४.१	गाई (संख्या)	५००	२६६	५३.२%
४.२	भैँसी (संख्या)	६००	२७६	४६.०%

३. केन्द्रको भौतिक तथा व्यवस्थापकीय चुनौतीहरू

पशु शाखा प्रमुखद्वारा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेस गरिएको माग र प्रगति विवरण हेर्दा केन्द्रमा निम्न व्यवस्थापकीय समस्याहरू देखिएका छन्:

- **जनशक्तिको अभाव:** प्राविधिक कार्य र सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक जनशक्तिको कमी रहेको छ।
- **कार्यालय सहयोगीको अभाव:** प्रशासनिक र दैनिक सरसफाइ तथा रेखदेखका लागि कार्यालय सहयोगी तत्काल व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- **विविध प्रयोगशाला सेवा ठप्प:** वार्षिक लक्ष्य राखिए तापनि प्राविधिक उपकरण वा दक्ष जनशक्ति नहुँदा पिसाब, दुध, रगत र शव परीक्षण (Post-Mortem) को प्रगति शून्य रहेको छ।
- **बाख्रा कृत्रिम गर्भाधान:** बाख्राहरूमा कृत्रिम गर्भाधान (Artificial Insemination) को वार्षिक लक्ष्य ४०० राखिए पनि वर्षभरि कुनै पनि काम हुन सकेको छैन।

४. व्यवस्थापन सुधारका लागि सुझाव तथा सिफारिस

केन्द्रको सेवालाई थप प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन गाउँ कार्यपालिकाले तत्काल निम्न कदमहरू चाल्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ:

१. **जनशक्ति तथा सहयोगीको व्यवस्थापन:** शाखा प्रमुखको माग बमोजिम केन्द्रको दैनिक कार्य सम्पादनका लागि आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति र **१ जना कार्यालय सहयोगी** तत्काल करार वा ज्यालादारीमा भर्ना/व्यवस्थापन गर्ने।
२. **औषधि भण्डारण तथा आपूर्ति:** हाल वितरण भइरहेका २५ प्रकारका औषधिहरूको मौज्दात नसकिने गरी नियमित आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने र स्टोर व्यवस्थापन चुस्त राख्ने।
३. **प्रयोगशाला सुदृढीकरण:** नाम मात्रको लक्ष्यमा सीमित रहेका दुध, रगत र पिसाब परीक्षणलाई व्यवहारमा उतार्न आवश्यक केमिकल र औजारको व्यवस्था गर्ने।
४. **नश्व सुधार कार्यक्रममा जोड:** गाई र भैँसीको तुलनामा बाख्राको कृत्रिम गर्भाधान पूर्ण रूपमा ठप्प रहेकाले आगामी वर्ष यसका लागि विशेष अभियान वा प्राविधिक तालिमको व्यवस्था गर्ने।

प्रतिवेदनको निष्कर्ष:

समग्रमा औरही गाउँपालिकाको पशु सेवा शाखाले सिमित स्रोत साधनका बीच पि.पि.आर र एच.एस. खोप सेवा तथा मेडिकल उपचारमा सन्तोषजनक (९०% भन्दा माथि) प्रगति हासिल गरेको छ। शाखा प्रमुखले औँल्याउनुभएको **जनशक्ति र कार्यालय सहयोगीको व्यवस्थापन** हुन सकेमा आगामी वर्ष सेवा प्रवाह अझ बढी प्रभावकारी हुने देखिन्छ।

यस पशु सेवा शाखाको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन र शाखा प्रमुखको मिति २०८३/०६/१३ को माग पत्र यसै साथ संलग्न राखी पेस गरिएको छ। वर्षभरिको प्रगति सन्तोषजनक रहे तापनि जनशक्ति, कार्यालय सहयोगी र प्रयोगशाला सामग्रीको अभावका कारण बाख्राको कृत्रिम गर्भाधान र विभिन्न रोग निदान (दुध, रगत, पिसाब परीक्षण) जस्ता महत्वपूर्ण कार्यहरू पूर्ण रूपमा ठप्प रहेका छन्।

अतः कृषकहरूको सेवालाई निरन्तरता दिन, हाल वितरण भइरहेका २५ प्रकारका औषधिको अभाव हुन नदिन र केन्द्रको प्रशासनिक व्यवस्थापन चुस्त राख्न निम्न बमोजिमका कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिएका छ।

१. केन्द्रको दैनिक कार्य र सरसफाइका लागि १ जना कार्यालय सहयोगी (करार/ज्यालादारी) व्यवस्थापन गर्ने।
२. प्राविधिक सेवा थप गर्न आवश्यक प्रयोगशाला केमिकल तथा ए.आई. (A.I.) किट खरिद गर्ने।
३. यसका लागि चालु आर्थिक वर्षको पशु सेवा तर्फको विविध/व्यवस्थापन शीर्षकबाट बजेट स्वीकृत गर्ने।